INKLYUZIV TA'LIMNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKT VA PSIXOLOGIK XIZMATNING O'RNI

Ilmiy rahbar: **D.E.Abduqodirova**
Psixologiya kafedrasi o'qituvchisi
orcid 0009-0008-4155-8330
abduqadirovadilobarbonu@gmail.com
Alimjanova Nilufar
Amaliy psixologiya yo'nalishi talabasi
nilufar20003@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada inklyuziv ta'limni boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalari va psixologik xizmatning o'rni hamda ularning o'zaro integratsiyasining ijtimoiy-psixologik va pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda sun'iy intellekt asosidagi boshqaruv tizimlarining ta'lim jarayonidagi katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish, o'quvchilarning individual rivojlanish trayektoriyalarini aniqlash va ta'lim resurslarini optimallashtirishdagi imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, psixologik xizmatning o'quvchilarning emotsional holatini monitoring qilish, stress va tashvish darajasini aniqlash hamda ijtimoiy moslashuvni qo'llab-quvvatlashdagi roli ko'rsatib beriladi. Maqola nazariy-tahliliy yondashuv asosida ishlab chiqilgan bo'lib, unda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy taqqoslash, tizimlashtirish va konseptual umumlashtirish metodlaridan foydalanilgan. Tadqiqot natijalari sun'iy intellekt va psixologik xizmat integratsiyasi inklyuziv ta'lim boshqaruvida strategik ahamiyatga ega ekanligini, u o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlash, psixologik barqarorlikni ta'minlash va boshqaruv qarorlarini ilmiy asoslashga xizmat qilishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, texnologiyalardan foydalanishda inson omilining ustuvorligini saqlash, etik me'yorlarga rioya qilish va shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar. Inklyuziv ta'lim, sun'iy intellekt, ta'lim boshqaruvi, psixologik xizmat, ta'lim psixologiyasi, adaptiv ta'lim tizimlari, ijtimoiy moslashuv, psixologik monitoring, raqamli ta'lim texnologiyalari, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Аннотация. В данной статье анализируется роль технологий искусственного интеллекта и психологических услуг в управлении инклюзивным образованием, а также социально-психологическое и педагогическое значение их взаимной интеграции. В исследовании освещаются возможности систем управления на основе искусственного интеллекта в анализе больших объемов данных в образовательном процессе, выявлении индивидуальных траекторий развития учащихся и оптимизации образовательных ресурсов. Также показана роль психологических услуг в мониторинге эмоционального состояния учащихся, определении уровня стресса и тревожности, а также в поддержке социальной адаптации. Статья построена на теоретико-аналитическом подходе с использованием методов анализа научной литературы, сравнительного анализа, систематизации и концептуального обобщения. Результаты исследования показывают, что интеграция искусственного интеллекта и психологических услуг имеет стратегическое значение в управлении инклюзивным образованием, служит для выявления индивидуальных потребностей учащихся, обеспечения психологической стабильности и научного обоснования управленческих решений. При этом подчеркивается необходимость

сохранения приоритета человеческого фактора, соблюдения этических норм и обеспечения безопасности персональных данных при использовании технологий.
Ключевые слова. Инклюзивное образование, искусственный интеллект, управление образованием, психологическая помощь, педагогическая психология, адаптивные образовательные системы, социальная адаптация, психологический мониторинг, цифровые образовательные технологии, личностно-ориентированное образование.
Abstract. This article analyzes the role of artificial intelligence technologies and psychological services in the management of inclusive education, as well as the socio-psychological and pedagogical significance of their mutual integration. The study highlights the capabilities of artificial intelligence-based management systems in analyzing large amounts of data in the educational process, identifying individual development trajectories of students, and optimizing educational resources. It also shows the role of psychological services in monitoring the emotional state of students, determining the level of stress and anxiety, and supporting social adaptation. The article is developed on the basis of a theoretical-analytical approach, using methods of analysis of scientific literature, comparative comparison, systematization, and conceptual generalization. The results of the study show that the integration of artificial intelligence and psychological services is of strategic importance in the management of inclusive education, which serves to identify the individual needs of students, ensure psychological stability, and scientifically substantiate management decisions. At the same time, the need to maintain the priority of the human factor, comply with ethical standards and ensure the security of personal data when using technologies is emphasized.
Keywords. Inclusive education, artificial intelligence, educational management, psychological service, educational psychology, adaptive educational systems, social adaptation, psychological monitoring, digital educational technologies, person-centered education.

KIRISH

So‘nggi yillarda ta’lim tizimida inklyuziv yondashuvlarni joriy etish global ta’lim jarayonining ustuvor yo‘nalishiga aylangan bo‘lib, bu nafaqat ta’limning umumiy sifatini oshirish, balki nogironligi bo‘lgan o‘quvchilar uchun teng imkoniyatlarni yaratish zaruratini kuchaytirdi. Inklyuziv ta’limning samarali amalga oshirilishi pedagogik, psixologik va boshqaruv sohalarini integratsiyalashgan holda rivojlantirishni talab qiladi, chunki mazkur jarayon faqat dars jarayoni bilan cheklanmay, o‘quvchilarning individual rivojlanishi, ijtimoiy moslashuvi va emotsional barqarorligini ta’minlashga qaratilgan kompleks tizim sifatida shakllanadi.

Shu kontekstda sun’iy intellekt texnologiyalari ta’lim boshqaruvini tubdan takomillashtirishning muhim vositasiga aylanmoqda. Sun’iy intellektga asoslangan tizimlar o‘quv jarayonidagi katta hajmdagi ma’lumotlarni real vaqt rejimida tahlil qilish, resurslarni optimal taqsimlash va o‘quvchilarning individual o‘rganish trayektoriyalarini shakllantirish imkonini beradi. Bu esa inklyuziv ta’lim muhitida o‘quvchilarning shaxsiy imkoniyatlarini hisobga olgan holda moslashuvchan va interaktiv ta’lim muhitini yaratishga xizmat qiladi. Shu tariqa sun’iy intellekt ta’lim boshqaruvini nafaqat texnologik, balki psixologik va ijtimoiy nuqtai nazardan boyitadi, pedagoglarning qaror qabul qilish jarayonini ilmiy asoslaydi va tizimli yondashuvni ta’minlaydi.

Psixologik xizmat esa inklyuziv ta’limning ijtimoiy-psixologik komponentini ta’minlashda markaziy ahamiyatga ega. Mazkur xizmat o‘quvchilarning emotsional holatini, stress va tashvish darajasini, o‘ziga bo‘lgan ishonchi hamda ijtimoiy integratsiyasini muntazam monitoring qilish imkonini beradi. Sun’iy intellekt bilan integratsiyalashgan psixologik xizmat o‘quvchilarning

psixologik barqarorligini oshirish, ijtimoiy muloqot va faollik darajasini rag‘batlantirish hamda pedagogik resurslardan samarali foydalanish imkoniyatini kengaytiradi. Shu tariqa, texnologik va psixologik vositalarning uyg‘un ishlashi inklyuziv ta’lim muhitini nafaqat o‘quv jarayonini optimallashtirishga, balki o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishini va ijtimoiy integratsiyasini ta’minlashga yo‘naltiradi.

Mazkur maqola inklyuziv ta’limni boshqarishda sun’iy intellekt va psixologik xizmatning o‘rni, ularning o‘zaro integratsiyasining ijtimoiy-psixologik va pedagogik ahamiyatini nazariy jihatdan tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqot asosida sun’iy intellekt va psixologik xizmatning inklyuziv ta’lim boshqaruvida strategik rolini aniqlash, pedagogik va psixologik yondashuvlar bilan uyg‘unlashtirilgan tizimli modelni shakllantirish imkoniyati ilmiy jihatdan asoslanadi. Shu bilan birga, maqola mazkur integratsiyaning o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini qondirish, psixologik xavfsizlikni ta’minlash va boshqaruv qarorlarini optimallashtirishdagi amaliy va konseptual salohiyatini ochib beradi.

METODOLOGIYA

Mazkur maqola nazariy-tahliliy yo‘nalishda ishlab chiqilgan bo‘lib, unda empirik tadqiqot metodlaridan foydalanilmagan. Tadqiqot jarayoni ilmiy bilishning analitik va sintetik prinsiplari asosida tashkil etilgan bo‘lib, u inklyuziv ta’limni boshqarishda sun’iy intellekt va psixologik xizmatning nazariy asoslarini tizimli tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqot metodologiyasining asosiy komponentlari ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy taqqoslash, konseptual umumlashtirish hamda tizimlashtirishdan iborat bo‘lib, ular orqali inklyuziv ta’lim boshqaruvida texnologik va psixologik vositalarning integratsiyasi chuqur nazariy asos bilan izohlanadi.

Tahlil jarayonida mahalliy va xorijiy ilmiy manbalar, shu jumladan pedagogika, ta’lim psixologiyasi, ta’lim boshqaruvi hamda sun’iy intellekt texnologiyalari sohasidagi zamonaviy ilmiy tadqiqotlar keng doirada o‘rganildi. Ilmiy adabiyotlar tahlili orqali turli konseptual yondashuvlar va nazariy modelarning inklyuziv ta’lim boshqaruvidagi samaradorligi, shuningdek, sun’iy intellekt texnologiyalarining psixologik xizmat bilan uyg‘un ishlash imkoniyatlari konseptual jihatdan qayta talqin qilindi.

Metodologik asos sifatida shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim yondashuvi, ijtimoiy-psixologik yondashuv hamda inklyuziv ta’limning psixologik tamoyillari qabul qilindi. Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim yondashuvi har bir o‘quvchining individual ehtiyojlarini va qobiliyatlarini hisobga olgan holda ta’lim jarayonini optimallashtirishga imkon beradi. Ijtimoiy-psixologik yondashuv esa o‘quvchilarning ijtimoiy moslashuvi, emotsional barqarorligi va ta’lim jarayonidagi faolligini nazariy jihatdan tushuntirishga xizmat qiladi. Inklyuziv ta’limning psixologik tamoyillari esa nogironligi bo‘lgan o‘quvchilarni ta’lim jarayoniga muvaffaqiyatli jalb qilish va ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlash uchun poydevor sifatida ishlatiladi.[1]

Shu tariqa, maqolada qo‘llangan metodologik yondashuv sun’iy intellekt texnologiyalarining inklyuziv ta’lim boshqaruvida o‘quvchilarning individual psixologik ehtiyojlarini qondirish, psixologik xizmatni samarali tashkil etish va ta’lim jarayonini optimallashtirish imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslashga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalarini nazariy jihatdan tizimlashtirish

[1] Abduqodirova, Dilobarbonu. (2026). INKLYUZIV TA’LIM SHAROITIDA O‘QUVCHILARNING EMOTSIONAL INTELLEKTINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK ASOSLARI. 10.5281/zenodo.18212070

orqali inklyuziv ta'lim boshqaruvida texnologik va psixologik vositalarning integratsiyasini konseptual darajada aniqlash imkoniyati yaratiladi.

MUHOKAMA

Sun'iy intellekt texnologiyalari inklyuziv ta'limni boshqarishda bir nechta strategik va ijtimoiy-psixologik jihatdan muhim imkoniyatlarni yaratadi. Birinchidan, ushbu texnologiyalar ta'lim jarayonidagi katta hajmdagi ma'lumotlarni real vaqt rejimida tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'lib, o'quvchilarning individual rivojlanish trayektoriyasini aniqlash va ta'lim resurslarini optimallashtirilgan tarzda taqsimlash imkonini beradi. Bu jarayon pedagoglar va psixologlarga o'quvchilarning kognitiv rivojlanishi, o'ziga bo'lgan ishonchi, motivatsiyasi va emotsional holatini hisobga olgan holda qarorlar qabul qilishga yordam beradi, shuningdek, inklyuziv ta'lim boshqaruvidagi strategik rejalashtirishning ilmiy asosini mustahkamlaydi.

Ikkinchidan, psixologik xizmatning roli inklyuziv ta'lim boshqaruvida ajralmas ahamiyatga ega. Sun'iy intellekt bilan integratsiyalashgan psixologik monitoring tizimlari o'quvchilarning emotsional barqarorligini, ijtimoiy moslashuvini va o'zini baholash jarayonlarini tizimli tarzda kuzatishga imkon beradi. Bunday integratsiya orqali pedagoglar va psixologlar stress, tashvish yoki o'zini past baholash kabi psixologik noxotirlik belgilarini vaqtida aniqlab, tegishli psixologik qo'llab-quvvatlash choralarini amalga oshirishi mumkin. Shu tariqa, sun'iy intellekt va psixologik xizmatning uyg'un ishlashi inklyuziv ta'limni boshqarishda nafaqat analitik vosita, balki o'quvchilarning psixologik va ijtimoiy rivojlanishini rag'batlantiruvchi strategik resurs sifatida namoyon bo'ladi.

Biroq, texnologik integratsiya bilan bog'liq ayrim xavflar ham mavjudligini inkor etib bo'lmaydi. Texnologiyalarga ortiqcha bog'liqlik insoniy muloqotning kamayishiga olib kelishi, o'quvchilarning ijtimoiy tajribalari cheklanishi va shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligi bilan bog'liq psixologik noxotirlikning kuchayishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu sababli inklyuziv ta'limni boshqarishda sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanish faqat pedagogik va psixologik nazorat bilan, shuningdek, etik me'yorlar va inson omilining ustuvorligini ta'minlash orqali amalga oshirilishi lozim.

Shuningdek, ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalari bilan psixologik xizmatning integratsiyasi boshqaruv jarayonida qaror qabul qilish sifatini oshirish, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlash va inklyuziv ta'limning samaradorligini optimallashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, bunday integratsiya pedagoglar va psixologlar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlab, inklyuziv ta'lim tizimining barqaror va samarali rivojlanishini ta'minlaydi. Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt va psixologik xizmatning uyg'un ishlashi nafaqat texnologik yutuq, balki pedagogik va psixologik strategiyalarning murakkab tizimini boshqarish vositasi sifatida qaralishi lozim.

XULOSA

Umumlashtirib aytganda, inklyuziv ta'limni boshqarishda sun'iy intellekt va psixologik xizmatning integratsiyasi ta'lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshirish bilan birga, o'quvchilarning psixologik barqarorligini mustahkamlash va ularning ijtimoiy moslashuvini rag'batlantirishda strategik ahamiyat kasb etadi. Sun'iy intellekt texnologiyalari boshqaruv jarayonida katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish va resurslarni optimallashtirish imkoniyatini taqdim etadi, bu esa pedagoglar va psixologlarga o'quvchilarning individual ehtiyojlari va psixologik holatini hisobga olgan holda qarorlar qabul qilishga yordam beradi. Shu bilan birga, psixologik xizmat bilan uyg'un ishlash o'quvchilarning emotsional barqarorligini

ta’minlash, stress va tashvish darajasini nazorat qilish hamda ijtimoiy integratsiyani rivojlantirish imkoniyatini yaratadi.

Mazkur integratsiyaning samarali amalga oshirilishi inklyuziv ta’lim boshqaruvida shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv, ijtimoiy-psixologik tamoyillar va texnologik imkoniyatlarning uyg‘un ishlashini ta’minlaydi. Shu bilan birga, sun’iy intellekt va psixologik xizmatning integratsiyasi boshqaruv jarayonidagi qaror qabul qilish sifatini oshirish, pedagoglar va psixologlar o‘rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash hamda ta’lim jarayonining individual va ijtimoiy salohiyatini maksimal darajada ochish imkonini beradi.

Kelgusida mazkur yo‘nalishda chuqur nazariy va eksperimental tadqiqotlar olib borish inklyuziv ta’lim boshqaruvini takomillashtirish, sun’iy intellekt va psixologik xizmat integratsiyasining samarali modellari hamda amaliy strategiyalarini ishlab chiqish uchun mustahkam ilmiy asos yaratadi. Shu tariqa ta’lim psixologiyasi va boshqaruv amaliyotining zamonaviy integratsiyasi yanada rivojlanib, inklyuziv ta’lim tizimining sifatini va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YHATI:

1. Abduqodirova Dilobarbonu Erkinjon qizi “Inklyuziv ta’lim sharoitida o‘uvchilarning emotsional intellektini rivojlantirishning psixologik-pedagogik Asoslari” Scientific-Practical Conference “Inclusive Education: Dialogue, Analysis, Experience”, December 15, 2025
2. Abduqodirova, Dilobarbonu. (2025). PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE NEUROGRAPHIC APPROACH. 01. 501-503.
3.Abduqodirova, Dilobarbonu. (2025). TALABALARDA PSIXOLOGIK STRESSNI YENGISH. 03. 69-73.
4. Abduqodirova, Dilobarbonu. (2025). HISSIY IJODKORLIK: TUSHUNCHA VA KOMONENTLAR. Journal of Economics and Business UBS. 4. 145-154.
5. Abduqodirova, Dilobarbonu. (2024). EMOTSIONAL KREATIVLIK: NAZARIY ASOSLARI VA PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR.. Journal of Economics and Business UBS. 4. 679-685.
6. Madgapilova, Nargiza. (2025). SCIENTIFIC-PRACTICAL AND STRATEGIC BASES OF IMPROVING PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL COOPERATION IN THE INTEGRATION OF SCHOOL AND PRE-SCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS IN THE CONTEXT OF CONTINUOUS EDUCATION ON THE BASIS OF INNOVATIVE LOGISTICS. 1. 157-166.
7. Madgapilova, Nargiza. (2025). МУҒАЛЛИМ ҲӘМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ Илимий-методикалық журнал. 164-170.
8. Madgapilova, Nargiza. (2024). mug‘allim 2024. 5/2-сан. 461-468.